

Mikoła Trafimčuk

Našamoŭnaje

Paezija

Smalensk
Naaprynt
2017

Адметнасць гэтай кніжкі (хаця і вонкавая) у тым, што яна выдрукавана лацінкаю.

Лацінская графіка асабліва шырока выкарыстоўвалася ў нашай мове напачатку мінулага стагоддзя. Канчаткова яна не забыта і не адкінута па сёння...

Для больш зручнага прачытання вершаў у гэтай кніжцы, другая частка яе пад назвай «Дадатак» падаецца звыклай для некалькіх пакаленняў беларусаў кірыліцай...

Našamoŭnaje i... našapisnaje

Тое, што напачатку было «слова», ведае цяпер кожны першакласнік. А сапраўднаму (правільна-ісціннаму) сэнсу гэтага «слова» вучымся ўсё жыццё...

Не ўсе, аднак, яго спасцігаюць! Думаецца, найперш тыя, для каго ўвогуле ўсё адно: і што гэта за слова, і чыё яно, і як гучыць, і як пішацца... Упэўнены: яно мусібыць **нашамоўным i... нашapisным!**

За ўсе гады сваёй літаратурнай творчасці мне былі надыватваны Небам сонмы вершаў пра *слова і мову*, пра *дух і душу* нашай зямлі, народа. Мова па праву лічыцца душой народа, а слова – тая адухоўленая, жывая «цаглінка», з якой і пачынаецца будаўніцтва гэтай душы.

Мова, як і душа, мае сваю вонкавую абалонку; і кожны народ, натуральна, зацікаўлены, каб гэтая плоць выглядала больш гожай. Знешні выгляд мовы, вядома, – гэта тое, як яна аформлена графічна. Наша родная беларуская мова на працягу сваёй складанай гісторыі спрабавала прымерваць на сябе розныя знешнія іпастасі. Глаголіца, кірыліца, лацініца... Графічнае абазначэнне слова і ўсяе мовы – цэлая навука, дакладней – раздзел навукі граматыкі, які называецца *арфаграфіяй*. Ён павінен арганічна спалучацца з другім раздзелам – *арфаэніяй*. І калі вучоныя-лінгвісты паспяхова дабіваюцца гэтага, мова набывае закончанасць і сваю ўнікальную гармонію...

Асабіста я лічу, што гармонія нашай мовы ў яе графічным афармленні менавіта *лацініцай*, калі мяккасць і зычнасць гукаў абазначаюцца адпаведнымі *дыякрытычнымі* элементамі. Гэтак выглядае графіка многіх славянскіх (і не толькі) моваў.

Лацінская графіка асабліва шырока выкарыстоўвалася ў нашай мове напачатку мінулага стагоддзя. Канчаткова яна не забыта і не адкінута па сёння. Я веру, што нашай мове накавана вярнуцца да свайго сапраўднага, гарманічнага аблічча.

А для больш зручнага прачытання вершаў у гэтай кніжцы, другая частка яе пад назвай «Дадатак» падаецца звыклай для некалькіх пакаленняў беларусаў кірыліцай...

Зрэшты, мяркуюце самі, дарагія чытачы!

Аўтар

NAŠA MOVA

Tabie Statut darujem novy –
Vialikakniažaski Statut, –
Ličvinaŭ, prodkaŭ našych mova –
Tryumfaŭ mova i pakut!

Ty naša... Matčynyja ryski
Paŭsiul, u koŭnym składzie słoŭ!
Jak „luli-luli” nad kałyskaj,
Što bačka tvoj ščašlivy ploŭ...

Ty nam z žyćciom padaravana;
Tam, u niabiosach, tvoj pasad!
Hanaravana, šanavana
Na ščaście i na dobry ład!

NAŠAMOŮNAJE

Usio cudoŭnaje
Jość našamoŭnaje!
Zytło i los...
Światło biaroz...
Ziamli ciepło...
Klokat busłoŭ...
Zvon čystych ros...
Šerań-maroz...
I sonca žar
I ŭwieś abšar...
Śvitankaŭ zol...
I sum, i bol...
I spravy ŭsie
Ŭ Boskaj krasie!
I dumak roi,
I chmary mrojaŭ...
I pach jadłoŭcu...
Koŭnaje słoŭca –
Jak chleb padovy,
Jak bor sasnovy,
Jak hraj viasnovy...
Cud, a nie mova!

BIEŁARUSKAJA MOVA

Zakaleła na marozie mova...
Złydni jaje vyhnali ũ maroz!
Dom pierabudoŭvajuć nanova.
Puścić ci nie puścić?.. *Вот вопрос!*

“Moža ja sama ũ čym vinavata?.. –
Niechacia padumała ciapier, –
Moža ja darma puściła ũ chatu
Chiżuju susiedku na pavier?”

“Moža...” Kolki budzie hetych „moža”!
Jak samoj tut razabracca, jak?
I nichto ũ biadzie nie dapamoža,
I nikomu stohn jaje niaŭznak!

Hetak lohka ũmierci na marozie –
Lehčy, utrapienicca, zasnuć!..
Vuń užo i trojka pa darozie
С бубенцами мчится... Дайте пусть!

SŁOVY

Svajo, adviečnaje, rodnaje
Aploŭvajuć słovy niahodnyja!

Nijakija tam nie “prancuzskija” –
Na žal nazyvajucca „ruskimi”...

Karać by za słovy nianašyja –
Ad nas, našaj movy inakšyja;

Za słovy, u tym vinavatyja,
Što hańbiać matulaŭ, praklatyja!

DA CHRYSTA

Vuń kupały ũ malbie i źziańni,
Spakoj, źviataja prastata...
Idzi z pakoraj, z pakajańnem,
A nie z hardyniaj da Chrysta!

I z chrama vuzieńkaj ściażynkaj
Idzi z palohkaju ũ dušy
Ŭbok, dzie kryžy stajać na ũźmiežku,
A tam, za rysaju toj – šyr!..

Takaja šyr, takaja dalieč;
Taki prastor, taki praściah,
Praciaty zvonkaj mahistrallu
Zvyšmimalotnaha zyćcia!

TOJ ŠVIET

„Toj šviet” – nie toj! Niajnačaj, hety!
A naš – toj Boski, rodny šviet,
Dzie, jak trava, rastuć paety,
A na trawie – Chrystovy ślied...

I na paŭvyspie, zornym mysie
Charomy ũsie i choram naš...
Užo my bačym ich abrysy!
Dy spres — prazrystaja ściana!

Dałoŭ pychliwaść, ducha stomu!
I razabjem hrachi swaie
Ŭ ścianu, što zaścić ślach dadomu
Dy pa malitvach – rastaje!..

NIE PRASI...

Kali ty talentam ad Boha
Adorany, jak i žyćciom, –
Bary, zmahaj siabie samoha
I nie pytaj: „A što dašcio?..
Dašcio za toje ci za heta...”
Ty ž nie prasi – svajo addaj
I vycišni ź siabie, paeta:
Strach, pychu, smutak i adčaj!

SVAIMI VAČAMI

Na siabie nie hladzicie svaimi vačami...

Moža, chto z vas zvyrod?

Moža, dobry načalnik?

I lusterka nie staŭcie vy pierad saboju...

Lepš hatovymi budźcie

Z saboju da boju!

PRA VIERŠY

Jak stoh ľadny vieršać,
Jak zruć pa inercyji –
Tak pišucca vieršy!
Spačatku – u sercy...

Bo tolki tut duch toj,
Što budzić, natchniaje...
I tut taja buchta,
Dzie čas bieh spyniaje.

A potym... achvoča
Radki praviarajuć
Redaktary-vočy
I ruki-ratai.

Tryvaje papiera,
Ščyruje asadka...
Da sensu z davieram
Idzie ich adľadka!

Bliskuča... Jak skierca
Ci himn toj paroju!..
Radki znoŭ u sercy
Biahuć čaradoju!

Ale i byvaje,
Što hrukajuć stropy...
...Kľakson zavyvaje
Ŭ zavulkach Eŭropy!..

Viadoma, nie kazka...
Što dreva siarpami!..
Zašćipna, hruvastka,
Nie ŭcisnuć u pamiać!

BOLŠ BEŁARUSI!

Zornaja nočka...
Śpiać Janki, Hanusi...
Hodzie! Upročki!
I ja spać kładusia!

Siońnia zapozna...
Zaŭtra pračnusia –
Śniežna, marozna
Pa Biełarusi...

Jak budzie potym?
Da promniaŭ hinusia...
Mieniej markoty –
Bolš Biełarusi!

ŽYVIE VIALIKAJA LITVA

Žyvie Vialikaja Litva
Ů malieńkim sercy Biełarusi.
Nasieńnie hetaha radstva
Ůzyjści i kałasicca musić.

U špioku ci siarod zimy,
I ů sľotu vyprastajem špiny...
Lićviny-bełarusy my!
Choć pieravažna ůžo – lićviny...

Choć vyrašaje nie nazoů,
A duch usio pradvyrašaje...
My jak tagy – lićviny znoů!
Chaj nas choć chieůraj nazyvajuć.

ŽYĆCIO

Žyćcio strašenna chutkapłynnaje!
Ciapier jano što kruhavieré...
I ludzi słynnyia j niasłynnyia
Imknucca ŹpłaŹ u vir, na śmierć.

Taki Zakon, takaja praktyka!
Duša Ź raście i Źvyś, i Źšyr...
I niezdarma sama Hałaktyka
Nahadvaje nam zorny vir.

Nie varta Źsio Ź, siabry, adčajvacca!
Žyćcio Ź usiudy – tut i tam...
Duša – nie ciela... Pryzvyčaicca!
I storycaj addziačyć nam.

Było...
Adčajana żyłsia...
Kudy spłyło... albo pływie?
Było...
A značyc: adbyłsia...
A značyc: jość!
To bok, żyvie!

O jak ža treba žyc niaŭmieła,
Kab pad piakielny ham i šum
Staracca zadavolić cieła
I ũščent hubić svaju dušu!

Z nas koždy zaŭziatar čahości dy krytyk –
Daj tolki ũ ruki rupar ci vienik...
Ty – nie pišmieńnik, kali nie palityk
I nie palityk, kali nie pišmieńnik!

HRACHI

Z-pad Słucka, Połacka, Niaśviža
Žarściej-spakusaŭ nie strymać.
Svaje hrachi ja nienavižu
I nie chaču ich paŭtarać.

Im ža niama kudy padziecca,
Šukajuć ščyliny paŭsiul.
A tut adčynieny ūsie džviercy
I supracivu – prosta nul!

Chto ich šukaje dy žadaje –
Tudy j ciakuć usie jany.
Hrachi paščielku zaščilajuć,
Nie znajuć soramu j viny.

Nie viedajuć hrachi spačynu
I nienažernyja jany!
Žviaduć salidnaha mužčynu
Z darohi ū vir... Za paŭcany!

A što kazać pra rod słavuty
Matul dy ciotak, dy niaviest!..
Hrachi – pałon, kajdany, puty..
Niaprojdzieny dahetul test!

A tam, kudy pływiam, spytajuć,
Test nie prajšli, što treba tut?..
... Śliaźmi na spoviedzi zmyvaju
Z duży śmiardsiučy hnojny brud.

DABRO

Za žmieńkaj žmieńka –
Jahad kvarta;
Za kvartaj kvarta –
I viadro!..
Voś hetak ładnieńka
I ŭparta
Štodzionna dziejecca
Dabro...

Adnyn para,
Druhim zarana
Sadzić i pieścić,
I źbirać...
Dabro nie łasa
Na abranych!
Inakš było b
Nie da dobra...

DAR I DANINA

Žýćcio dla nas –
Dar i danina...
Dar Viečnaści,
Danina dzion...
Kali paryvam žyŭ adzinym –
Tvoj śled na tle Ziamli
Vidzion!

Jon zichacić
U promnich, rosach...
Śvicicca, tleje i haryć...
Iskrycca zorami
Ŭ niabiosach,
Mihcić
U vodbliskach zary...

Pieralivajecca ŭ viasiołcy,
U koŭnym liściku
Dryżyć...
Žyvicaj mleje
Ŭ koŭnaj ziołcy
I sporym doŭdżykam
Imżyć...

Chto adkazaŭ,
Jak być pavinna,
Kali pytańniaŭ –
Proćma-ćma?..
Što jość žýćcio?

Dar i danina...
Adkazu inšaha niama!

VIR

Voś my j byłyja...
Spakvala,
Uparta my spłyvali ũ staraść.
Zabrała siły ũsie ziamla,
Syšli hady, junactva mary...

Kilimam słałasja życcio,
Skroź pierad nami, maładymi...
I čas strumkom hullivym ciok,
A zaraz voś-voś chvalu ũzdymie!

I zachłynie kruhavarot
I paniasie... u vir Suśvietu!
Tudy, adkul uvieś naš rod
Kaliś zaniesła ũ ciemru hetu...

A razam z nami i światło,
Ciapło, sumleńnie, abaviazki...
Nakanavana nam było
Rabić z planiety dziva-kazku.

Rabili... Što było rabić?
Ciarpieć i vieryć... (Ciażka heta!)
I prosta tak, pa-ludsku, żyć,
Pa-ludsku spłyć u vir Suśvietu.

DIESIAĆ ZAPAVIETAŮ

Dumać, jak dumaje nieba;
Žyć, jak żyvie Suśviet...
Značyć vykonvać treba
Kožny Jaho zapaviet.

Hod chaj zastaŭsia, haj miesiac...
Haj tabie žyć tolki mih –
A zapaviety – ich dziesiac –
Sercam, dušoju pryjmi!

Navat kali nie pašpieješ
Vykanać niejki ź ich –
Adčuješ, jak paciapleje
Apošni ziamny tvoj uzdych.

Žyvi, pakul kliča daroha,
Natužna duša źvinić!..
Nasamreč nie tak i mnoha –
Pa zapavietach žyć.

DUŠA

O ščaćcie – dušoju być!
Jana nie haryć, nie rżavieje...
Ziamnoje żywćcio – śmiardzić,
Dy świeżaściu ź nieba vije...

Nie treba ni piekła, ni raj –
Usio jość adno biazmiežža...
I dychaje ciela niachaj
Pavietram niabiesnym świeżym!

VIERA

Ziamnoje adbalić zyćcio –
I budzieš zorkami sahrety.
Adsiul adkryjecca... usio:
I tajamnicy i sakrety...

Za hetu vieru, bol pakut,
Za niejmavernaje tryvańnie
Ty ũšanavany budzieš tut –
Niaŭznak ziamnomu šanavańniu!

Niachaj nie koždy Zapaviet
Nie zmoh z hrachami ũsimi ũzycca...
Skanaŭ ty... A na ũvieš Sušviet
Suzorje novaje iskrycca.

VIEČNAŠCI DZIECI

Žyćcio abarviecca... Jak son...
Pračniemsia my ŭ inšym Suśviecie.
Niavažna, praz kolki hod, dzion...
My – siemia,
My – Viečnašci dzieci!

Atručana ŭłońnie Ziamli...
Jakija z nas Boskija ludzi!
Niapraviedna tut my żyli –
I tam...
Niedarekami budziem!

Nam doŭha śpirallu kružlać!
A času – što zor miryjady...
Było ŭ nas imhnieńnie –
Ziamla...
A my dyk i hetamu rady!

ŽARŚCI

*Na dumku viernikaŭ sens čalaviečaha
žycia na Ziamli – u pazbaŭleńni žarściej
pieršarodnych i nabytych...*

Kali chto światym i byŭ –
Usio roŭna płoćciu tlenny...
My – nie Boskija raby,
My – raby žarściej piakielnych!

Žarści palać nas spakon
I nie hrebujuc dušoju...
Važna: jak nadydzie skon –
Kolki voźmieš ich z saboju.

SUČASNAŚĆ

My dzieci poźnija... Na śviet
Užo narodzicca niamnoha.
Zatoje zastałosia bied –
Nijak nie źmieścicca ũ abłohach!

I nie prykmećić času bieh,
I zła ũžo nie strymać samoha...
Žyviem, nie pomniačy siabie
I nie zvažajučy na Boha.

NIE MAJO...

Nie majo heta... Dzion našych tłumnych
U adčaji tryźnieńni dy jenk...
Ja prajšoŭ by svoj šlach lohkadumnym –
Nie daje dychać popieł i tlen.

Zachłynajecca serca kryvioju
(Nie zmašla joj ziamla nabryniać...)
Nie spatolusia toju ślazoju
I tym potam... I žal nie suniać!

Voś prajdu ja svoj šlach – i źniamieju.
Nie ad staraści – horyč spaŭje,
Što nie vučyć žyćcio nas, nie ũmiejem
Słuchać dni załatyja svaje.

ZVYKĽAŚĆ

Jak prosta paľavinki nie znajsci!
Spaźniŭsia ci pryśpiešyŭ na chvilinku –
I ty adzin, jak i zaŭždy ŭ žyćci,
Nikčemnaja ziamnaja paľavinka!..

Siudy-tudy, aby-kali i jak
Ty boŭtaješsia pamiž paľavinak:
Kamu – čužyniec, a kamu – dzivak,
Nie zdolny ni na metu, ni na ŭčynak.

Zvykaješsia, daruješ losu hrech...
Choć jon ni ŭ čym zusim nie vinavaty!
Hladziš vakoľ: dziaŭčaty jak dziaŭčaty –
„Chi-chi, cha-cha” chapaje dla paciech...

Što Ź da kabiet, jakija vaľakuć
Valizki, dalikatnyja hnuć śpinki –
Nie prylapić uŹo, nie pryšćyknuć
Da ich svaju niastaču-paľavinku!

ZIERNIE ÍSCINY

My cud niabiesny piešcim na Ziemli.
Cud hety zierniem ísciny zaviacca!
...Ziarniatki nabryniali, prarašli,
Dy niestaje ciapła im, kab saharecca.

Ad sercaŭ pałymianych im ciapło
Patrebna – nie ad soniečnych pramieńniaŭ.
U sonca kłopat svoj: niaščadna Zło
Palić ... A sercam – źbierahać nasieńnie!

Vidać, nie budzie ludziam na Ziamli
Žyćcia zanadta švietłaha ziamnoha,
Bo parastki jašče ũ rost nie pajšli,
Bo sercaŭ pałymianych nie tak mnoha...

Malicca b Žyćciadajnamu ahniu
Zaŭsiody, a nie tolki ũ dzień Paschalny!
I daść Haspodź – pamknucca ũ vyšyniu
Rastki ũsich Boskich íscin epachalnych.

ZŁYBIADA

My vykarmili złybiadu
Sami sabie... Pryčym tut chtości!
Pili harełku, jak vadu,
My za zdaroŭje ŭ maładości.

Kali b ja piŭ, dyk piŭ by sam
Ciaper... Niama bratoŭ pa šklancy...
Ciaper smału lijuć im tam
U horła čerci na hulancy.

IPASTASI MAJE...

Ros

Pad łaskaj biaroz...

Piŭ biarozavy sok,

Padbiarozaviki čaravali!..

Ich biaremiami nios

Mamie ja ŭ katušok...

Potym imi haściej častavali.

Padrastaŭ,

Padlataŭ...

Na čužynie byvaŭ...

Vuń na zdymkach viasioły... zadumny!..

Ipastasi maje...

Siońnia vas niestaje

Ŭ hetym świecie karotkim i tłumnym!

KAZALI MNIE...

Kazali mnie: “ Biary ūsio ad žyćcia...”
I ja, hoć nie zaŭsiody, ale słuchaŭ.
I voś mianie zaciaty strach praciaŭ
Ciapier perad Światym surovym Ducham!

Chto hetki prytki? Chto tak paličyŭ,
Što ad žyćcia pa poŭnaj brać nam treba?
A z čym pašla my zastaniemsia, z čym?..
I potym z čym duša pamkniecca ŭ nieba?

Padmanami dy zvadami mianie
Viali harezy-djabliki da skruchi.
Kazali znoŭ: “Biary, a to minie...”
„I tak minie...” – adkazvaŭ i... nie słuchaŭ.

Ciapier ucio!.. Minuła... nie viarnuć...
Liču svaje nabytki ja i straty...
I dobra znaju iŭscinu adnu...
Daruj mnie, los! Kruhom ja vinavaty...

Ci słuchaŭ, ci nie słuchaŭ – čas imčaŭ.
I voś ja – pierad zmročnaju ścianoju...
Razhublennaść u vyćviełych vačach,
A ūsio, što braŭ, – kamieńnikami za mnoju!..

LUDZI-CIENI

Ludzi-cieni žnikajuć navieki?
Zastajucca ich fajły dy treki...

Moža chto ich kališci adkryje –
Ažyvuc cieni ichnija tyja?..

Ažyvuc, dy ničoha nie źmieniać.
A nadziej usio mieniej i mieniej!..

Što zrabić hetym pryvidnym cieniam,
Mo pasiejać takaje nasieńnie?
Kab kałošsiem bujnym prarastała,
Što ũsiaho ich naščadkam chapala b?

SPRUŽYNA

Ludziej, jak i masynaŭ,
Napružvaje spružyna...
A voś i situacyja –
Niama Źžo jak ściskacca joj!..
Kolki imhnieńniaŭ treba –
I strelić jana Ź nieba!..
A tam, u niebie, skažuć,
Asudziać i razvažać,
Čyja vina-pryčyna,
Što strelila spružyna.

ABURANY BIEŁARUS

Jak raz u svoj čas, nie zarana –
Voś tolki b nie pozna było! –
Pryjšoŭ biełarus razzłavany
Sudzić nienažernaje Zło.

To kryknie jon vaŭkałaku:
“Siadzi!.. Ci nazad asadzi!..”
To pałkaju tknie... u sabaku:
“Maŭčy! Chvost zaciśni j siadzi!..”

Da voli para ŭžo, davoli
Biazładna ciarpieć dy tryvać!
Adkul pryjdzie lepšaja dola,
Kali złaja ščerycca rać?

Na nas taja rać lezie z łomam!
Na łom jaje – naš budzie łom!
Voś cmoka adužajem złoha...
Na złom zło! Na złom zło!
Na złom!

MUDRAŚĆ

Vitalu Rymašeŭskamu

Adkul prarastaje mudraść?
Z dziciačaj aniolskaj duży...
Pad ciopłym matulinym futram
Joj treba saharecca, kab żyć.
Pad mamy piaščotnym pahladam,
Pad tatavym kažuchom
Jana, jašče kvołaja, rada,
Karcić joj padacca biahom
Pa kłumbie ũ dvary, pa prysadach,
Pa vulicy tłumnaj... Pašla
Z čarodkami ptuśak prysiadzie,
Kab rušyć dalej z imi ũ šlach...
A tam i da iściny blizka!
Imkniecca lubaja duša
Šviacicca dy zorkaju bliskać,
Prabiehšy pa dołu śpiarša.

PAMIAĆ

Ziamnoje życio liniejnaje...
Było tak i budzie zaŭsiody!
Adno za druhim – dziejaŭni...
A ŭ pamiaci – epizody...

Pamiac – enerhija tonkaja,
Žyvie pa inšych zakonach.
Ziamnoje ž – usio vonkavaje,
Pry tym – z pakutami, skonam...

Kali cieła śpić, stomlena –
Enerhija dzieś błukaje...
Padziei ŭ snach pierałamlenyja –
Liniejnaść ziamnaja źnikaje!..

Nu voś i padaje zorka
Tvaja... Bo taboju pieščana...
Tabie ni sałodka, ni horka...
Bo ŭžo nie ziamny, a wiečny ty.

TY

Ty zabyŭ, ťto takaje stres,
Jak zdymajuć jaho zabyŭsia...
Dla ciabie znoŭ Chrystos uvaskres
I navieki Ź niabiosaŭ spuťciŭsia.

Ty rachmany, jak taja hara,
Na paklon ťto idzie da ludzinaŭ;
I tabie tvaje nietry para
Strasianuć i strachnuć svaje ldziny.

Ty tut ceľuju viečnaťc stajaŭ,
Čuŭ i stohny, i jenki, i pieťni...
Heta ty, Boski dar, tvajo „ja” –
Viekaviečny, ziamny... i niabiesny.

PRA VAŽNAJE

Ty časam dumaješ: nie ũ čas
Samy najlepšy ty źjaviŭsia...
Čamu adtul, ź niabiesnych vysiaŭ,
Ciabie pasłali ũ hety raz?

Dy važna, što źjaviŭsia ty,
A nie chto inšy ũ čas nialohki...
I nad taboj tvaje abłoki,
I nieba Boskaj pieknaty.

I ptuški nad tvajoj dušoj
Śpiavajuć joj u asałodu,
Lulaj, caľuj svaju svabodu,
Lubi Suśviet!.. Ciapier jon tvoj!

Niavažna, jak, kali ci dzie,
Kim, u kaho ty naradziŭsia...
A važna, što Chrystos ździviŭsia:
„Jaki chłapčuk, hladzi, raście!..”

PRAVINY

Jakim ža treba być mužčynam
I ž kim spakoj znajści, i dzie?..
Mnie Boh spaznać daŭ dźvie žančyny,
Rasčawańniaŭ – tysiač dźvie...

Navošta mnie rasčaravaŭni
Tyja biaskoncyja byli?
Vidać, kab ja spaznaŭ dazvańnia
Usie praviny na Ziamli...

I što? Spaznaŭ... nabraŭ kamieŭnia,
Dušu da skałaŭ prykavaŭ,
Žyŭ zachapleńniami imhnieńni,
Jašče j na staraść prychavaŭ...

Duša lacieć hutka pavinna...
Jak adarvacca ad ziamli?..
...U Boski chram niasu praviny,
Što ũsiaž kamieńniami byli.

SVAJO

Niby praciała vastryjo:

“Šanuj svajo,
Lubi svajo!..”

Davaj svajo,

Biary svajo...

Čytaj i pramaŭlaj

Svajo!

Hladzi svajo,

Sudzi svajo!..

Baluča nyje vastryjo...

Adkul jano?

I jak daŭno?..

I tolki mrojecca adno:

Dzie nebakraj,

Dzie mora dno –

Malujecca ŭ vačach

Kino:

Jano... adviečnaje!

Jano!

TURBOTY

Znoŭ ceny padvysili... Nu i niachaj!
Efir poŭny hukami, žestami...
Ziamnyja turboty – takaja trucha
Ŭ paraŭnaŭni Ź niabiesnymi!

U nieba na űsio jość mudry adkaz!
Zatoje ziamnych – sto dvaccać...
Kali ziamnoje žyćcio tolki raz –
Jak zmoŭam Ź im raŭvitacca?

A što kali zusim i „nie raz”?..
Nu choć by adno zapomnić!
Ziamli nie było... I nie budzie nas...
A buduć zorki dy promni!

Zaŭždy budzie ű nieba vialikich turbot –
Kolki ziamnych niedarečnych...
Jaki Ź jon imhnienny, ziamny naš hod!
Jakaja Ź biaskoncaja Viečnaść!

TUT

Lepš idzi ściažynkaj vuzkaj –
Pryjdzieš ty pa joj u raj...
Miž čužym i biełaruskim
U žycći nie vybiraj!

Stanie vuścišna i młosna –
Słuchaj serca!.. Treba żyć!
Kraj baćkoŭski, kraj dzivosny
Ŭ mužnym sercy bieraży!

Los zakinie mo j daloka...
Tolki sercam budzieš tut,
Dzie ciaplejšyja abłoki,
Dzie milejšy sercu kut!

TY BYŮ...

Žyćcio napieradzie... Jak śvietna!
Dy chiba horš raniej było?..
Haj cicha, šera, nieprzykmetna...
Ale niabytu ůsio Ź nazło!

Ty byů – i dobra!
Žyů – i ładki!..
Žyćcio nie ůsim dajecca ů dar.
Idzi dalej! I bez ahladki.
Suśvietu budzieš haspadar.

NIAŮŽO?..

Ničoha takoha strašnaha,
Zdajecca, jašče j nie stałasia.
Junactva majo učarašniaje
Siahodnia tak zakachalasiasia!

I kryŭdna ciapier, i soramna,
I rozum moj aburajecca...
Niaŭžo ŭžo takoje hora nam,
Kali pa-junacku kachajecca?

PAŁAVINKA

Žyćcio nie kročyc, nie idzie –
Imčyc, adno mihciać chvilinki...
Ty paławinka, i nidzie
Tvajoj nie bačna paławinki.

Hladziš – minaje maładość,
I ad žyćcia – suchija kroški...
A paławinka ũsio-tki jość,
Dy zabłukała niedzie troški.

PRAHA KACHAŃNIA

Prahu kachańnia drymotnuju
Čuje ů sabie maładość –
Miłuju, blizkuju, rodnuju,
Dobruju pryhažość.

Praha kachańnia niazvodnaja
I ů infuzoryji jość –
Miłaja, blizkaja, rodnaja,
Dobraja pryhažość...

Chto jaje pieścić, vynošvaje?
Boskaja dziva-luboŭ!..
Vočy havorać mnie znoŭ tvaje:
Praha kachańnia – tvoj bol!..

Znoŭ pacałunkami-lekami
Tvoj aharnu niespakoj...
A pamiataješ, jak niekali
Sad pakidali my svoj?

Śvietły Edem, Boham dadzieny,
Stračanym rajem rastaŭ...
Staŭ jon kryvavym i jadziernym,
Sadam Sadomam paŭstaŭ!

Mo, u tym praha pavinnaja –
Praha kachańnia – była?..
Kali j vina – pałavinnaja...
Praŭdu spytać varta ů Zła!

Praŭdu nie skaža cmok djabłavy –
Praŭda ũ skłapiénniach jaho...
Mo, i ũspiatrełym tym jabłyku
Ci... kala serca majho?

Siłaju Boskaj, pryrodnaju,
Znoŭ adčuvaju: ty jość –
Miłaja, blizkaja, rodnaja,
Dobraja pryhažość...

KACHAŃNIE

Nie raz zmahaŭsia ja z kachańniem
Jak ź niečakanym, dziŭnym złom,
Što šlubnym spakušała ŭbrańniem,
Łahodnym, litasnym było...

Jaho pałonu ja curaŭsia
I ad adkaznaści ŭciakaŭ.
Biez serca, biez duży „kachaŭsia”
A hoć by što sabie prydbaŭ!..

U niečym sprytna nałaŭčyŭsia,
A dzie, jak kažuć, machu daŭ...
Pakutvać ža nie navučyŭsia –
Ličyŭ: padumaješ – biada!..

Biady nie mieŭ hadoŭ za sorak,
Hoć harcavaŭ za šeśćdziesiąt,
Pakul nie ściała skroni hora
Dy śćichli šał i pycha ŭsia!

Tut nie było kudy ŭžo dziecca!
Nie addawać ža żar ahniu?..
Bo taja, što ź niabios dajecca,
Na skroni ŭskłała dałaniu.

TY

Ty ů mianie – ůmatvodnaja raka,
Serca – vir z krutymi bierahami...
Moůna zabľudzicca ů čaratach,
Dać nyrca i dno dostać rukami!

I nie ůspľýć, navieki patanuć...
Chiba jość ůto lepšaje na ůviecie?
Sutnać u tabie spaznać adnu:
Son saľodki, dzie anioľy-dzieci...

Ty ciapier – pryhoůaja raka,
Ź dziůnymi krutymi bierahami...
Tut ja zabľudziůsia ů čaratach,
Daů nyrca i dno dostaů rukami!

ČAS

Zabylisia na čas... Što jon idzie...
Dy nie! Nie jdzie – lacić jak ašaleły.
Rassłabicca pryjšli dy pasiadzieć –
Ad spraŭ i hrošaj sercy ačarśćvieli...

Dziacinstva pryhadali, maładość –
Razvarušyli švietłaje byłoje...
Dy čas dla nas taki zalotny hość,
Jaki żywje... za siniaju haroju!..

Jon hetak lubić mima pralatać!
I tolki zredku zavitaje ŭ hości...
Jamu stahoddziaŭ, moža, džvieście piać...
I my jamu jakija Jahamości!

My dla jaho – chałodnaja rasa,
Što vypała na ranišnija travy...
A travy skosić Boskaja kasa,
Kab miesca tut pakinuć dla atavy.

VIETRAŽ

Uladzimiru Niaklajevu

Naščadak! Ty niejki stary...
Sivy ŭvieś... u pyle dy tłumie...
Našto vynachodzić viatry?
Voś vietraž kryłaty b prydumać!

Imčacca b pa ŭłoŭni viatroŭ,
Łunać nad prahorkłaj ziamloju,
Nad puščami chižych źviarou
I tam, dzie kaŭčeh prachnie Nojeŭ...

Nad hułam i jenkam ziamnym,
Nad našaj mahiłaju brackaj...
Naščadak! Daloka ŭžo my...
Dy ź vietraziem... možna dabracca!

JON

Jak sumavać, kali jość Jon –
Stvaralnik tvoj i tvoj ahoŭnik!
Tvaja duša... Jaho zdzvion
Sasud niabiesny, malitoŭnik...

Jon stolki Duchu ŭ jaho ŭkłaŭ –
Joj Viečnaść ceľuju śviacicca!..
Kali nie robiš čornych spraŭ –
Uviek Sasudu nie raźbicca.

Jak sumavać! Jak haravać,
Kali zaŭždy ź Im ty ŭ Biasiedzie!
Dbać i zhadźacca, i tryvać...
Što jość najlepšaje ŭ Suśviecie!

SUMNY EXPROMT

Byŭ čas, kali my mieli čas
I šmat było ŭ nas času...
Kachali my, kachali nas
Addana i adrazu!

Ciapier... Kudy ūsio adpłyło,
Žlacieła i rastała?..
Było – jak byccam nie było
I ūžo... amal nie stała.

Nad plosami, pa bierahach
Ni tumanou, ni čajek...
Nad losami – tuha-smuha
I horki dym adčaju.

Znoŭ ranak... Sonca hreje nas...
Piakłujemsia, nie spaŭšy,
Što ūžo nie našym budzie čas...
I dziŭna, što nie našym.

DOBRA BYŁO PRY MAMIE

Žyćcio siońnia – bury, cunami;
Hady – u rady, na paradzie...
Jak dobra było pry mamie,
Pry ũśmiešcy jaje i spahadzie!

PRYPIEŨ:

Sporny doždžyk imžyc,
A žyćcio ũsio biažyc...
Zhoda i ład pamiž nami –
Jak i było pry mamie.

Vučyła nas mamačka vieryć,
Lubić i kahać tolki ščyra
I nie začyniać serca džviery,
Dušoj rychtavacca ũ vyraj.

PRYPIEŨ.

Budź, mama, ščašlivaj i švietłaj,
Spakojnaj za našyja losy!
Z aniołami, z Hospadam vietłaj
Budź, mama, u wiečnych niabiosach!

PRYPIEŨ:

Sporny doždžyk imžyc,
A žyćcio ũsio biažyc...
Zhoda i ład pamiž nami –
Jak i było pry mamie.

Dobra było pry mamie!

APOŠNI DZIEN

Volny pieraklad polskaj pieśni "Ostatnia niedziela"

Chopić – nie żarty –
raskidvać karty!
Nam zrazumiela j tak:
Pryjšoŭ niechta inšy,
mianie bolejš varty, –
I heta biassprečny Źžo fakt!
Voš tolki prošbu maju adnu ja
(Upieršyniu prašu):
Daj dzień apošni z taboj pavarkuju,
Daj ułahodžu dušu!..

Heta dzień naš apošni...
Ražvitajemsia chutka,
Nieprykmetna, cichutka
Na viečny čas.
Heta bol naš apošni...
Ty ściarpi i maukliva
Pahladzi Ź vočy miła
Apošni raz.

Budzieš ty jašče Ź žycci ščašlivaj,
Nie viadoma, stanie što sa mnoj...
Heta dzień naš apošni –
Ni nadzieji, ni viery!
A byłoje – himiera.
I tolki bol...

Voš ty pytaieš mianie, dzie pajdu ja

I dzie prytułak moj...
Zaŭtra mianie ad samoty ũratuje
Toje, što ty za špinoj...
I sapraŭdy dla mianie hetak važna,
Kab ty ščašlivaj była –
U nieviadomaść pajdu ja advažna,
Serca haryć chaj da tła!

Heta dzień naš apošni...
Ražvitajemsia chutka,
Nieprykmetna, cichutka
Na viečny čas.
Heta bol naš apošni...
Ty ściarpi i maukliva
Pahladzi ũ vočy miła
Apošni raz.

Budzieš ty jašče ũ žycci ščašlivaj,
Nie viadoma, stanie što sa mnoj...
Heta dzień naš apošni –
Ni nadzieji, ni viery!
A byłoje – himiera.
I tolki bol...

Maľadość rastaľa dymkaj,
Staraść doždžykam imžyc...
Ja z žyćcom idu ũ abdymku –
Ja žyvu, ja prahnu žyc!

Mnie nahbom by pić zalevu
I viasioľku źniać z plačej...
Mnie b dziaŭčynu-karalevu
I hadočkaŭ sto jašče!..

RODNAJA VIOSKA

Volny pieraklad pieśni “Polskie kwiaty”

Časta – nie peršy raz –
Kliča dziacinstva nas
U čas raniejšy...
Tam dremle prodkaŭ duch,
Voblačkaŭ bieły puch
Samy bialejšy!

O kraj paleski –
Pali, uźleski,
Dzie ũ travyach i kvietkach
prazrystyja dali!...

Tam našy wiosny
I naša wioska,
Dziacinstva wioska...
Tut nas mamy ũ kaŭskach lulali.

I kali raptam sam
Los zahadaje nam
Siudy viarnucca –
Ž cioptych abłokaŭ-chmar
Kropli dziaccinnych mar
Dołu praljucca...

Na kraj paleski –
Pali, uźleski,
Dzie ũ travyach i kvietkach
prazrystyja dali...

Tam našy wiosny

I naša wioska,
Dziacinstwa wioska...
My adsiul u niabiosy Źłatali.

Dy adlatajem znoŹ
Ź wioski dziacinnych snoŹ
Ptuškami Ź vyraj...
VobłačkaŹ bieły puch
Viarnucca Ź rodny kut
Źadaje ščyra:

U kraj paleski,
Dzie doły-Źźleski,
Dzie Ź travyach i kvietkach
prazrystyja dali...

Tam našy wiosny
I naša wioska,
Dziacinstwa wioska...
Jaje OsaŹcy prodki nazvali!

INFANTYLNAŚĆ

Ja da ũnukaŭ to stroha, to z łaskaju...
A jany... u vušach sa smartfonami!
Infantylnaść – chvaroba hramadskaja
Sa svaimi ziamnymi zakonami.

Mianie ũnuk paźbiahaje, jak Kain toj,
Nu a ũnučka – usio letuceńnica...
I ũ Eŭropie tamu nie čakajuć nas,
I pakul aničoha nie źmienicca.

VATA

Što ty zrabiŭ z nas, o Boža,
Vatnyja ŭsie jak adzin!
Vata hareć... nie moža –
Tleje jana i šmiardzić...

Žyć niejak nijakavata!
Spravy ŭsie – chreń i danbas!
Tleje ŭžo fabryka vaty –
Popiełam vieje na nas!

SPYNISIA!

Supakojsia, spynisia, Saša,
Na pakłon da narodu jdzi!
Kažuć, kinuła ciabie Raša?
I narod ciabie kinie, hladzi!

Plunuć ludzi i skažuć: “Hodzie!..
My tabie nie żaliznyja... Preč!
Ty ż mali: “Vinavat ja, narodzie,
Zabiary ũładu-hruz z maich pleč!..”

I addaj... Ty śpichni ż siabie kamień!
Haj što choča ż im robić narod...
I nie ũzdumaj machać kułakami,
Lepš usio zrabi naadvarot!

Nu vybirali, nu daviarali...
Praz čverć stahodździa “hopić” skazali.
Stolki pakut nam ciarpieć daviałosia!
My ũsio darujem, sychodź i nie bojsia!

APTYMISTY

Nad krajem sivier zavvyvaje?
Šareje daleč biez pary...
A biełarusy ũsio ŝpiavajuć,
Choć tak niaŭtulna na dvary!

Šybuje ź nieba śled ahnisty,
Płyvie ũžo vietach dahary...
A biełarusy – aptymisty,
Choć kaniec ŝvieta na dvary!

Vuń bulby, moža, na dzion dvaccać!..
A małaka – jak nabiażyć!..
A biełarusy nie bajacca!
Žyć hoła lepiej, čym nie żyć...

Daŭno zavodaŭ nie budujuč,
Pad piły jduć sady, bary...
A biełarusaŭ nie turbuje...
Chaj usio garam choć haryć!

MAŮČYCIE...

Maŭčycie, što čas biažyc,
Što spyniecca hutka – ni słowa!
Junactva praciahvaje žyc
I ů starašci pašpiachova...

Što skažuć “dušoj małady” –
Jašče nie tryufm maładošci
Mudrejšym stanovišsia ty,
Žadanym žyćciu siabram, hošciem.

Tamu i što čas biažyc,
Maŭčać treba, ani słowa!
Ž junactvam i ů starašci žyc
Cikava i admysłova.

JA PAMIOR...

Ja pamior... Ja ũ trunie... I niama tut mianie!
Tolki cieła...

Bo duša pa darozie ũ niaźviedany
rajski toj sad...

Ja pamior... Ja ũ trunie...
Ale ptuškej duša palacieła
Pa maršrutu, jakoha nikoli nie budzie nazad.

Ty piaščota maja, ty nadzieja maja...
Maja viera...
Tolki vieraj, daruj, i nadziejaj tvajoj
ja nie staŭ.
Adčyniła duša maja ũ Viečnaść
tajemnyja dźviery...
I takoha nijak... ty i ja... i nichto nie čakaŭ!

...Znoŭ zima, znoŭ viasna,
znoŭ samotnaje ciopłaje leta...
I tryvohi pad sercam udoŭim
źvivajuć hniazdo...
Ja ũsio baču, ja viedaju,
rodnaja, lubaja, heta;
Siarod rajskaha sadu
buduju dla nas viečny dom!

CIARPLIVAŚĆ

Jakaja ž u niabiosaŭ miłaść!
A ludzi „hnuć” pravy svaje...
Boh daŭ nam Volu i Ciarplivaść.
Dyk što jak Voli niestaje?..

Byvaje, što kryvioj i potam
Chleb zdabyvaje čaławiek...
A Vola... Jana pryjdzie potym,
Jaje nam hopić na naš viek!

Ale pry ŭmovie, što ciarpliva
Chrysta kryż budziem nieści my...
Ciarplivaść – Boskaje jość dziva!
Da voli šlach... zusim pramy.

NAŠ ŠCIAH

Staražytny
i niazvodny –
Simvaľ viery i žyćcia –
Samy hožy,
Samy hodny
Samy švietły
ŭ šviecie ściah!

Ni pry čym,
Jakaja ŭłada,
Chto pad im –
Vajar, šviatar...
Uzdymaŭsia,
vobziem padaŭ –
Staŭ nadziejaju
Hrysta!

Jon zašsiody
Budzie Źniaty
Pamiż kryłami
busłoŭ

Hordy,
Hožy
I krylaty,
Kab natchniać nas
Znoŭ i znoŭ!

ŠTO SKAZAĆ MNIE HRAMADZIE?..

Pierad tyn, jak stać biadzie,
Što skazać mnie hramadzie?
Kab nie pykać, nie myćać,
Lepš z hałoŭnaha paćać...
Što hałoŭnaje dla nas?
U jaki żyviem my čas,
Jak żyviem, za košt čaho?..
Niehałoŭnaha ũsiaho
Stolki – trešnie hałava...
Kolki budzie dvojčy dva?
Jak tut, bracie, nie hitry –
Zrazumiela, što nie try...
Suprać praŭdy nie papreš ža...
Dy sabaki znajuć brešuć...
Vaŭkałaki, jak sabaki,
Padajuć taksama znaki,
Što ũsio sprečna i nie tak
Miž ludziej i miž... sabak...

Pastupova, admysłova
Dziejničaje pryncyp łoma:
Nie zhadžaješsia z uładaj –
Atrymaj u kark pryładaj!
I żyvi ci nie żyvi –
A nie psuj čornaj kryvi!
Nie razjušvaj čornych zhraj,
A nie to... lepš pamiraj!
Vaŭkałakaŭ čorny śviet
Koždy chłus dy prajdziśviet,

Jak kulik svajo bałota,
Chwalić... Pamaŭčy, hałota!

Ja, hałota, pamaŭču,
Dy niadoŭha... Zakryču
Z rospačy i bolu:
Nie mahu!.. Davoli!
Chleba mnie i voli!”
Mo k biadzie j nie pryviadzie,
Ale kab nie być biadzie,
Ja kažu hałocie,
Što hnije ŭ bałocie:
Prava jość nie tolki żyć
Aby-jak, jak nabiażyć...
Treba ŭziać da hałavy:
Prava jość “kačać pravy”!

PRA NIEDATYKALNAŚĆ

„Načalničak” moj darahi!
Niama achovy... u słuhi!
Jak praŭdy toj niama ŭ nahach...
Nie zabyvaj, što ty – słuha!

Narod – to ja, tvoj haspadar –
Achoŭnik tvoj, tvoj vaładar!
Ty służyš mnie... Ci nie? A nie –
Ciabie, brat, kara nie minie!

Mianie nie ŭbieražeš ad bied –
Nie ŭbieraže ничто ciabie!
Sabie ratunku nie šukaj –
Mnie służyš – mnie i daviaraj!

NIE BOJCIESIA!

Nie bojciesia, ludzi, vajny!
Bajacca pavinny jany:
Chto hnie vas da samaj ziamli,
Kab vy ŭstać u rost nie zmahli!

Nikoli nie budzie vajny,
Kali vam skaracca pany,
Paprosiać usio daravać!..
Kamu Ź tady Ź kim vajavać?

CHRAM

Z taboju kala Chrama B o h a z n a ů s t v a
Prystali i nie ů siłach uvajści
Ů šviaty pałon, u Hospadava carstva,
Jakoha šče nie źviedali ů žyćci...

Astatnija za nami rušać śledam,
Kali šwiatło jaho nas prahlynie...
Haspodź daje nam
śviet niabiesnych viedaŭ!
Ad nas zależyć, prymiem ich ci nie.

TALAĽAKA

Nas vyratuje tolki taĽaka –
Jadnańnie na sumleńni i lubovi...
Takaja płyń, burlivaja raka –
Zbavieńnie ad lanoty j pustasłoŭja!
Nas vyratuje ščyravańnia duch
Dy pieśni maciarok i prababulej..
A kali zrobić kažny z nas za dvuch –
Tady j nie treba ŭžo ničoha bolej...
Nas vyratuje tolki taĽaka... Narod
Tolki tady narod, kali ŭsie razam
Ahulny ačyščaŭc aharod
Ad pustaziella, škodnikaŭ, zarazy...

HAREŁKA

Harełku pić tak nie cikava!
Debilna, sumna, hrešna tak!..
Harełku pić – durnaja sprawa!
Pješ i nie vypješ nu nijak...

Nijak tabie nie ŭhamanicca,
Bo ty zaviedzien, jak juła...
Hałoŭnaje: ty zmoh napicca,
A tam była ci nie była!..

Vuń na nuli žyćcia ŭžo strełka!
A ty i rady, što nie snob...
Žyćcio ŭ ciabie ŭziała harełka,
Pakinuŭšy klubok chvarob.

RODNYJA SŁOVY

Słovy hodnyja jość
(Dyjamienty – nie słovy!)
Ŭ movie našych bačkoŭ,
Zvonie naščaj ziamli:
Dar,
Spadar,
Haspadar...
Jak hučyc admysłova!
By akafist* piaje
Zbožža ŭ ciopłaj ralli.

Dar,
Spadar,
Haspadar...
Voś Sučaśnika rysy!
Voś partret Biełarusa,
Jaho Boski tvar!
Jasnavoki rataj,
Ziemlarob biełabrysy –
Dla ziamli padarunak,
Śviaty ź Nieba dar!

*) Akafist – carkoŭny himn

Дадатак

НАША МОВА

Табе Статут даруем новы –
Вялікакняжацкі Статут, –
Ліцвінаў, продкаў нашых, мова –
Трыумфаў мова і пакут!

Ты наша... Матчыныя рыскі
Паўсюль, у кожным складзе слоў!
Як “люлі-люлі” над калыскай,
Што бацька твой шчаслівы плёў...

Ты нам з жыццём падаравана;
Там, у нябёсах, твой пасад!
Ганаравана, шанавана
На шчасце і на добры лад!

НАШАМОЎНАЕ

Усё цудоўнае
Ёсць нашамоўнае!
Жытло і лёс...
Святло бяроз...
Зямлі цяпло...
Клёкат буслоў...
Звон чыстых рос...

Шэрань-мароз...
І сонца жар

І ўвесць абшар...
Світанкаў золь...
І сум, і боль...
І справы ўсе
Ў Боскай красе!
І думак роі,
І хмары мрояў...
І пах ядлоўца...
Кожнае слоўца –
Як хлеб падовы,
Як бор сасновы,
Як грай вясновы...
Цуд, а не мова!

БЕЛАРУСКАЯ МОВА

Акалела на марозе мова...
Злыдні яе выгналі ў мароз!
Дом перабудоўваюць нанова.
Пусцяць, ці не пусцяць?.. *Вот вопрос!*

“Можа я сама ў чым вінавата?.. –
Нехаця падумала цяпер, –
Можа я дарма пусціла ў хату
Хіжую суседку наперавер?”

“Можа... “ Колькі будзе гэтых “мога”!
Як самой тут разабрацца, як?
І ніхто ў бядзе не дапаможа,
І нікому стогн яе няўзнак!

Гэтак лёгка ўмерці на марозе –
Легчы, утрапеніцца, заснуць...
Вунь ужо і тройка па дарозе
С бубенцамі мчыцца... *Дайте путь!*

СЛОВЫ

Сваё, адвечнае, роднае
Аплёўваюць словы нягодныя!

Ніякія там не «пранцузскія» –
На жаль, называюцца «рускімі»...

Караць бы за словы “нянашыя” –
Ад нас, нашай мовы інакшыя;

За словы, у тым вінаватыя,
Што ганьбяць матуляў, праклятыя!

ДА ХРЫСТА

Вунь купалы ў мальбе і ззянні,
Спакой, святая прастата...
Ідзі з пакорай, з пакаяннем,
А не з гардыняй, да Хрыста!

І з храма вузенькай сцяжынкай
Ідзі з палёгкаю ў душы
Ўбок, дзе крыжы стаяць на ўзмежку,
А там, за рысаю той – шыр!..

Такая шыр, такая далеч;
Такі прастор, такі прасцяг,
Працяты звонкай магістраллю
Звышмімалётнага жыцця!

ТОЙ СВЕТ

“Той свет” – не той! Няйначай, гэты!
А наш – той Боскі, родны свет,

Дзе, як трава, растуць паэты,
А на траве – Хрыстовы след...

І на паўвыспе, зорным мысе
Харомы ўсе і хорам наш...
Ужо мы бачым іх абрысы!
Ды спрэс – празрыстая сцяна!

Далоў жа пыху, духа стому!
І разаб’ем грахі свае
Ў сцяну, што засціць шлях да дому
І па малітвах – растае!..

НЕ ПРАСІ

Калі ты талентам ад Бога
Адораны, як і жыццём, --
Бары, змагай сябе самога
І не пытай: “А што дасцё?..
Дасцё за тое ці за гэта...”
Ты ж не прасі – сваё аддай
І выцісні з сябе, паэта:
Страх, пыху, смутак і адчай!

СВАІМІ ВАЧАМІ

На сябе не глядзіце сваімі вачамі...
Можа, хто з вас звырод?
Можа, добры начальнік?
І люстэрка не стаўце вы перед сабою...
Лепш гатовымі будзьце
З сабою да бою!

ПРА ВЕРШЫ

Як стог ладны вершаць,
Як зрух па інэрцыі –
Так пішуцца вершы!
Спачатку – у сэрцы...

Бо толькі тут дух той,
Што будзіць, натхняе...
І тут тая бухта,
Дзе час бег спыняе.

А потым... ахвоча
Радкі правяраюць
Рэдактары-вочы
І рукі-ратаі.

Трывае папера,
Шчыруе асадка...
Да сэнсу... з даверам
Ідзе іх адладка!

Бліскуча... Як скерца
Ці гімн той... парою!
Радкі зноў у сэрцы
Бягуць чарадою...

Але і бывае,
Што грукаюць стропы...
...Клаксон завывае
Ў завулках Еўропы!

Вядома, не казка...
Што дрэва сярпамі!..
Засціпна, грувастка,
Не ўціснуць у памяць!

БОЛЬШ БЕЛАРУСІ!

Зорная ночка...
Спаць Янкі, Ганусі...
Годзе! Упрочкі!
І я спаць кладуся!

Сёння запозна...
Заўтра прачнуся –
Снежна, марозна
Па Беларусі...

Як будзе потым?
Да промняў хінуся...
Меней маркоты –
Больш Беларусі!..

ЖЫВЕ ВЯЛІКАЯ ЛІТВА...

Жыве Вялікая Літва
Ў маленькім сэрцы Беларусі...
Насенне гэтага радства
Ўзысці і каласіцца мусіць!

У спёку ці сярод зімы,
Ці ў слоту выпрастаем спіны...
Ліцвіны-беларусы мы!
Хоць пераважна ўжо ліцвіны!..

Хоць вырашае не назоў,
А Дух усё прадвырашае...
Мы як тады – ліцвіны зноў!
Хай нас хоць хеўрай называюць!..

ЖЫЦЦЁ

Жыццё страшэнна хуткаплыннае!
Цяпер яно – што кругаверць...
І людзі слынныя й няслынныя
Імкнуцца ўплаў у вір, на смерць.

Такі Закон, такая практыка!
Душа ж расце і ўвысь і ўшыр...
І нездарма сама галактыка
Нагадвае нам зорны вір.

Не варта ўсё ж, сябры, адчайвацца!
Жыццё ж усюды – тут і там...
Душа – не цела... Прывычаіцца!
І сторуцай аддзячыць нам.

Было...
Адчаянна жылося...
Куды сплыло... альбо плыве?
Было...
А значыць: адбылося...
А значыць: ёсць!
То бок –
Жыве!

О як жа трэба жыць няўмела,
Каб пад пякельны гам і шум
Старацца задаволіць цела
І ўшчэнт губіць сваю душу!

З нас кожны заўзятар чагосьці і крытык –
Дай толькі ў рукі... рупар ці венік...

Ты – не пісьменнік, калі не палітык
І не палітык – калі не пісьменнік!

ГРАХІ

З-пад Слуцка, Полацка, Нясвіжа
Жарсцей-спакусаў не стрымаць...
Свае грахі я ненавіджу
І не хачу іх паўтараць!

І ім няма куды падзецца,
Шукаюць шчыліны паўсюль.
А тут адчынены ўсе дзверцы
І супраціву – проста нуль...

Хто іх шукае ды жадае –
Туды й цякуць усе яны.
Грахі пасцель не засцілаюць,
Не знаюць сору і віны...

Не ведаюць грахі спачыну
І ненажэрныя яны!
Звядуць саліднага мужчыну
З дарогі ў вір... За паўцаны!

А што казаць пра род слауты
Матуль ды цётка, ды нявест!..
Грахі – палон, кайданы, путы...
Няпройдзены дагэтуль тэст!

А там, куды плывём, спытаюць,
Тэст не прайшлі, што трэба тут?..
...Слязьмі на споведзі змываю
З душы смярдзючы, гнойны бруд.

ДАБРО

За жменькай жменькай –
Ягад кварта;
За квартай кварта –
І вядро!..
Вось гэтак ладненька
І ўпарта
Штодзённа
Дзеецца дабро...

Адным пара,
Другім – зарана
Садзіць
І песціць, і збіраць...
Дабро не ласа
На абраных!
Інакш было б
Не да дабра.

ДАР І ДАНИНА

Жыццё для нас –
Дар і даніна...
Дар Вечнасці...
Даніна дзён...
Калі парывам жыў адзіным –
Твой след на тле Зямлі
Відзён!

Ён зіхаціць
У промнях, росах...
Свяціцца, тлее і гарыць...
Іскрыцца зорамі
Ў нябёсах,
Мігціць
У водблісках зары...

Пераліваецца ў вясёлцы...
У кожным лісціку
Дрыжыць...
Жывіцай млее
Ў Боскай зёлцы
І спорым дожджыкам
Імжыць...

Хто адказаў,
Як быць павінна,
Калі пытанняў –
Процьма-цьма...
Што ёсць жыццё?
Дар і даніна...
Адказу іншага няма!

ВІР

Вось мы й былыя...
Спакваля,
Упарта мы сплывалі ў старасць.
Забрала сілы ўсе зямля,
Сышлі гады, юнацтва мары!

Кілімам слалася жыццё
Скрозь перад намі, маладымі...
І час струмком гуллівым цёк,
А зараз вось-вось хвалю ўздыме...

І захлыне кругаварот
І панясе... у вір Сусвету,
Туды, адкуль увесь наш род
Калісь занесла ў цемру гэту!

А разам з родам і святло,
Цяпло, сумленне, абавязкі...
Наканавана нам было
Рабіць з планеты дзіва-казку.

Рабілі... Што было рабіць?
Цярпець і верыць... (Цяжка гэта!)
І проста так, па-людску, жыць,
Па-людску сплыць у вір Сусвету.

ДЗЕСЯЦЬ ЗАПАВЕТАЎ

Думаць, як думае неба,
Жыць, як жыве Сусвет...
Значыць, выконваць трэба
Кожны Яго завет.

Год хай застаўся, хай месяц...
Хай табе жыць толькі міг –
Усе заветы (іх дзесяць!)
Сэрцам, душою прыймі!

Нават калі не паспеш
Выканаць нейкі з іх –
Адчуеш, як пацяплее
Апошні зямны твой уздых!

Жыві, пакуль кліча дарога,
Натужна душа звініць!..
Насамрэч не так і многа –
Па заветах жыць.

ДУША

О шчасце – душою быць!
Яна не гарыць, не ржавее...
Зямное жыццё – смярдзіць,
Ды свежасцю з неба вее...

Не трэба ні пекла, ні рай –
Усё ёсць адно бязмежжа...
І дыхае цела няхай
Паветрам нябесным свежым!

ВЕРА

Зямное адбаліць жыццё –
І будзеш зоркамі сагрэты.
Адсюль адкрыецца... усё:
І таямніцы, і сакрэты...

За гэту веру, боль пакут,
За неймавернае трыванне
Ты ўшаваны будзеш тут –
Няўзнак зямному шанаванню!

Няхай не кожны Запавет
Не змог з грахамі ўсімі ўжыцца...
Сканаў... А ўжо на ўвесь Сусвет
Сузор'е новае іскрыцца.

ВЕЧНАСЦІ ДЗЕЦІ

Жыццё абарвецца... Як сон...
Прачнемся мы ў іншым Сусвеце.

Няважна, праз колькі год, дзеён...
Мы – семя,
Мы – Вечнасці дзеці!

Атручана ўлонне Зямлі...
Якія з нас Боскія людзі!
Няправедна тут мы жылі –
І там...
Недарэкамі будзем!

Нам доўга спіраллю кружляць!
А часу – што зор мірыяды...
Было ў нас імгненне –
Зямля...
А мы дык і гэтаму рады!

ЖАРСЦІ

*На думку вернікаў сэнс чалавечага жыцця на Зямлі
– у паўзбаўленні жарсцей першародных і набытых.*

Калі хто святым і быў –
Усё роўна плоццю тленны...
Мы – не Боскія рабы,
Мы – рабы жарсцей пякельных!

Жарсці паляць нас спакон
І не грэбуюць душою...
Важна: як надыдзе скон --
Колькі возьмеш іх з сабою.

СУЧАСНАСЦЬ

Мы дзеці познія... На свет
Ужо народзіцца нямнога...

Затое засталася бед –
Ніяк не змесцяцца ў аблогах!

І не прыкмеціць часу бег,
І не стрымаць сябе самога...
Жывем, не помнячы сябе
І не зважаючы на Бога.

НЕ МАЁ...

Не маё гэта... Дзён нашых тлумных
У адчаі трызненні ды энк!
Я прайшоў бы свой шлях лёгкадумным –
Не дае дыхаць попел і тлен.

Захлынаецца сэрца крывёю
(Не змагла ёй зямля набрыняць).
Не спатолюся тою слязою
І тым потам... І жаль не суняць!

Вось прайду я свой шлях – і знямею.
Не ад старасці... Горыч спаўе,
Што не вучыць жыццё нас, не ўмеем
Слухаць дні залатыя свае.

ЗВЫКЛАСЦЬ

Як проста палавінкі не знайсці!
Спазніўся ці прыспешыў на хвілінку –
І ты адзін, як і заўжды ў жыцці, –
Нікчэмная зямная палавінка!..

Туды-сюды, абы-калі і як
Ты боўтаешся паміж палавінак:

Каму – чужынец, а каму – дзівак,
Не здольны ні на мэту, ні на ўчынак.

Звыкаешся, даруеш лёсу грэх...
Хоць ён ні ў чым зусім не вінаваты!
Глядзіш вакол: дзяўчаты як дзяўчаты –
“Хі-хі, ха-ха” хапае для пацех...

Што ж да жанок, якія валакуць
Валізкі, далікатныя гнуць спінкі, --
Не прыляпіць ужо, не прышчыкнуць
Да іх тваю нястачу-палавінку!

ЗЕРНЕ ІСЦІНЫ

Мы цуд нябесны песцім на Зямлі.
Цуд гэты зернем ісціны завецца!
...Зярняткі набрынялі, прараслі,
Ды нестася цяпла ім, каб сагрэцца.

Ад сэрцаў палымяных іх цяпло
Патрэбна – не ад сонечных праменьняў.
У сонца клопат свой: няшчадна Зло
Паліць... А сэрцам – зберагаць насенне!

Відаць, не будзе людзям на Зямлі
Жыцця занадта светлага зямнога,
Бо парасткі яшчэ ў рост не пайшлі,
Бо сэрцаў палымяных не так многа...

Маліцца б Жыццядайнаму агню
Заўсёды, а не толькі ў дзень пасхальны!
І дасць Гасподзь – памкнуща ў вышыню
Расткі ўсіх Боскіх ісцін эпахальных.

ЗЛЫБЯДА

Мы выкармілі злыбяду
Самі сабе... Пры чым тут хтосьці!
Пілі гарэлку, як ваду,
Мы за здароўе ў маладосці.

Калі б я піў, дык піў бы сам
Цяпер... Няма братоў па шклянцы...
Цяпер смалу ліюць ім там
У горла чэрці на гулянцы.

ШАСТАСІ МАЕ...

Рос
Пад ласкай бяроз...
Піў бярозавы сок.
Падбярозавікі чаравалі!..
Іх бярэмямі нёс
Маці я ў катушок...
Потым імі гасцей частавалі.

Падрастаў...
Падлятаў...
На чужыне бываў...
Вунь на здымках вясёлы... задумны!..
Іпастасі мае...
Сёння вас нестae
Ў гэтым свеце кароткім і тлумным.

КАЗАЛІ МНЕ...

Казалі мне: “Бяры ўсё ад жыцця...”
І я, хоць не заўсёды, але слухаў.

І вось мяне зацяты страх працяў
Цяпер перад Святым і строгім Духам!

Хто гэtkі прыtkі? Хто так палічыў,
Што ад жыцця па поўнай браць нам трэба?
А з чым пасля мы застанемся, з чым?..
І потым з чым душа памкнеца ў неба?

Падманамі ды здадамі мяне
Вялі гарэзы-д'яблікі да скрухі.
Казалі зноў: “Бяры, а то міне...”
“І так міне...” – адказваў... і не слухаў.

Цяпер усё! Мінула... не вярнуць...
Лічу свае набыtkі я і страты...
І добра знаю ісціну адну...
Даруй мне, лёс! Кругом я вінаваты...

Ці слухаў, ці не слухаў – час імчаў.
Цяпер я – перад змрочнаю сцяною...
Разгубленасць у выцвельх вачах,
А ўсё, што браў – каменнямі за мною!..

ЛЮДЗІ-ЦЕНІ

Людзі-цені знікаюць наўекі,
Застаюцца іх файлы і трэкі...

Можа хто іх калісьці адкрые –
Ажывуць цені іхнія тыя?..

Ажывуць, ды нічога не зменяць.
А надзей усё меней і меней!..

Што б зрабіць гэтым прывідным ценям?
Мо пасеяць такое насенне,
Каб калоссем буйным прарастала,
Што ўсяго іх нашчадкаў хапала б?

СПРУЖЫНА

Людзей, як і машынаў,
Напружвае спружына...
А вось і сітуацыя –
Няма ўжо як сціскацца ёй!
Колькі імгненняў трэба –
І стрэліць яна ў неба...
А там, у небе, скажучь,
Асудзяць і разважаць,
Чыя віна-прычына,
Што стрэліла спружына.

АБУРАНЫ БЕЛАРУС

Як раз у свой час, не зарана –
Вось толькі б не позна было! –
Прыйшоў беларус раззлаваны
Судзіць ненажэрнае Зло.

То крыкне ён ваўкалаку:
“Сядзі!.. Ці назад асадзі!..”
То палкаю ткне... у сабаку:
“Маўчы, хвост зацісні й сядзі!..”

Да волі пара ўжо, даволі
Бязладна цярпець ды трываць!
Адкуль прыйдзе лепшая доля,
Калі злая шчэрыцца раць?

На нас тая раць лезе з ломам!
На лом яе – наш будзе лом!
Вось цмока адужаем злога...
На злом Зло! На злом Зло!
На злом!

МУДРАСЦЬ

Віталю Рымашэўскаму

Адкуль прарастае мудрасць?
З дзіцячай анёльскай душы...
Пад цёплым матуліным футрам
Ёй трэба сагрэцца, каб жыць.
Пад мамы пяшчотным паглядам,
Пад татавым кажухом
Яна, яшчэ кволая, рада
Карціць ёй падацца бягом!..
Па клумбе ў двары, па прысадах,
Па вуліцы тлумнай... Пасля
З чародкаю птушак прысядзе,
Каб рушыць далей з імі ў шлях!..
А там... і да ісціны блізка!
Імкнецца любая душа
Свяціцца і зоркаю бліскаць,
Прабегшы па долу спярша.

ПАМЯЦЬ

Зямное жыццё – лінейнае...
Было так і будзе заўсёды!
Адно за другім – дзеянні...
А ў памяці – эпізоды...

Памяць – энергія тонкая,
Жыве па іншых законах.
Зямное ж – усё вонкавае,
Пры тым —з пакутамі, сконам...

Калі цела спіць, стомлена –
Энергія дзесьці блукае...
Падзеі ў снах пераломленыя –
Лінейнасць зямная знікае!..

Ну вось і падае зорка
Твая... Бо табою пешчана...
Табе – ні салодка, ні горка...
Бо ўжо не зямны, а вечны ты.

ТЫ

Ты забыў, што такое стрэс,
Як здымаюць яго забыўся...
Для цябе зноў Хрыстос уваскрэс
І навекі з нябёсаў спусціўся.

Ты рахманы, як тая гара,
На паклон, што ідзе да людзінаў;
І табе свае нетры пара
Страсянуць
і страхнуць свае льдзіны.

Ты тут цэлую вечнасць стаяў,
Чуў і стогны, і энкі, і песні...
Гэта ты, Боскі дар, тваё “я” –
Векавечны, зямны... і нябесны.

ПРА ВАЖНАЕ

Ты часам думаеш: не ў час
Самы найлепшы ты з'явіўся...
Чаму, адтуль, з нябесных высяў,
Цябе паслалі ў гэты раз?

Ды важна, што з'явіўся ты,
А не хто іншы ў час нялёгкі...
І над табой твае аблогі
І неба Боскай пекнаты...

І птушкі над тваёй душой
Спяваюць ёй у асалоду,
Люляй, цалуй сваю свабоду,
Любі Сусвет!.. Цяпер ён твой!

Няважна: як, калі ці дзе,
Кім, у каго ты нарадзіўся...
А важна, што Хрыстос здзівіўся:
“Які хлапчук, глядзі, расце!..”

ПРАВІНЫ

Якім жа трэба быць мужчынам
І з кім спакой знайсці, і дзе?..
Мне Бог спазнаць даў дзве жанчыны,
Расчараванняў – тысяч дзве...

Навошта мне расчараванні
Тыя бясконцыя былі?
Відаць, каб я спазнаў дазвання
Усе правіны на Зямлі...

І што? Спазнаў... набраў камення,
Душу да скалаў прыкаваў,

Жыў захапленнямі імгненні,
Яшчэ й на старасць прыхаваў...

Душа ляцець хутка павінна...
Як адарвацца ад Зямлі?..
...У Боскі храм нясу правіны,
Што ўсцяж каменнямі былі.

СВАЁ

Нібы працяла вастрыё:
“Шануй сваё,
Любі сваё!..”
Давай сваё...
Бяры сваё...
Чытай і прамаўляй
Сваё!
Глядзі сваё,
Судзі сваё...

Балюча ные вастрыё...
Адкуль яно?
І як даўно?..
І толькі мроіцца адно:
Дзе небакрай,
Дзе мора дно –
Малюецца ў вачах
Кіно:
Яно... адвечнае!
Яно!

ТУРБОТЫ

Зноў цэны падвысілі... Ну і няхай!
Эфір поўны гукамі, жэстамі...

Зямныя турботы – такая труха
Ў параўнанні з нябеснымі!

У неба на ўсё ёсць мудры адказ!
Затое зямных – сто дваццаць...
Калі зямное жыццё толькі раз –
Як зможам з ім развітацца?

А што калі зусім і “не раз”?
Ну хоць бы адно запомніць!
Зямлі не было... І не будзе нас...
А будуць зоркі і промні!

Заўжды будзе ў неба вялікіх турбот –
Колькі зямных недарэчных...
Які ж ён імгненны, зямны наш год!
Якая ж бясконца Вечнасць!

ТУТ

Лепш ідзі сцяжынкай вузкай –
Прыйдзеш ты па ёй у рай...
Між чужым і беларускім
У жыцці не выбірай!

Стане вусцішна і млосна –
Слухай сэрца!.. Трэба жыць!
Край бацькоўскі, край дзівосны
Ў мужным сэрцы беражы!

Лёс закіне мо й далёка...
Толькі сэрцам будзеш тут,
Дзе цяплейшыя аблогі,
Дзе мілейшы сэрцу кут.

ТЫ БЫЎ...

Жыццё наперадзе... Яе светна!
Ды хіба горш раней было?..
Хай ціха, шэра, непрыкметна...
Але нябыту ўсё ж назло.

Ты быў – і добра!
Жыў – і ладкі!..
Жыццё не ўсім даецца ў дар.
Ідзі далей! І без аглядкі.
Сусвету будзеш гаспадар.

НЯЎЖО?..

Нічога такога страшнага,
Здаецца, яшчэ й не сталася.
Юнацтва маё ўчарашняе
Сягодня так закахалася!

І крыўдна цяпер, і сорамна,
І розум мой абураецца...
Няўжо ўжо такое гора нам,
Калі па-юнацку кахаецца?

ПАЛАВІНКА

Жыццё не крочыць, не ідзе –
Імчыць, адно мігцяць хвілінкі...
Ты палавінка, і нідзе
Тваёй не бачна палавінкі.

Глядзіш – мінае маладосць,
І ад жыцця – сухія крошкі...
А палавінка ўсё-ткі ёсць!
Ды заблукала недзе трошкі.

ПРАГА КАХАННЯ

Прагу кахання дрымотную
Чуе ў сабе маладосць –
Мілую, блізкую, родную,
Добрую прыгажосць.

Прага кахання нязводная
І ў інфузорыі ёсць:
Мілая, блізкая, родная,
Добрая прыгажосць...

Хто яе песціць, выношвае?
Боская дзіва-любоў!..
Вочы гавораць мне зноў твае:
Прага кахання – твой боль!..

Зноў пацалункамі-лекамі
Твой агарну неспакой...
А памятаеш, як некалі
Сад пакідалі мы свой?

Светлы Эдэм, Богам дадзены,
Страчаным раем растаў...
Стаў ён крывавым і ядзерным,
Садам Садомам паўстаў!

Мо, у тым прага павінная –
Прага кахання – была?..
Калі й віна – палавінная...
Праўду спытаць варта ў Зла!

Праўду не скажа цмок д'яблавы –
Праўда ў скляпеннях яго...
Мо, і ў спятрэлым тым яблыку
Ці... каля сэрца майго?

Сілаю Боскай, прыроднаю,
Зноў адчуваю: ты ёсць –
Мілая, блізкая, родная,
Вечная прыгажосць...

КАХАННЕ

Не раз змагаўся я з каханнем
Як з нечаканым, дзіўным злом,
Што шлюбным спакушала ўбраннем,
Лагодным, літасным было...

Яго палону я цураўся
І ад адказнасці ўцякаў.
Без сэрца, без душы “кахаўся”...
А хоць бы што сабе прыдбаў!..

У нечым спрытна налаўчыўся,
А дзе, як кажуць, маху даў...
Пакутваць жа не навучыўся –
Лічыў: падумаш, бяда!..

Бяды не меў гадоў за сорок,
Хоць гарцаваў за шэсцьдзесят,
Пакуль не сцяла скроні гора
Ды сціхлі шал і пыха ўся!

Тут не было куды ўжо дзецца!
Не аддаваць жа жар агню?..
Бо тая, што з нябес даецца,
На скроні ўсклала даланю.

ТЫ

Ты ў мяне – шматводная рака,
Сэрца – вір з крутымі берагамі...

Можна заблудзіцца ў чаратах,
Даць нырца і дно дастаць рукамі!

І не ўсплыць, наvekі патануць...
Хіба ёсць што лепшае на свеце?
Сутнасць у табе спазнаць адну:
Сон салодкі, дзе анёлкі-дзеці...

Ты цяпер – прыгожая рака,
З дзіўнымі крутымі берагамі...
Тут я заблудзіўся ў чаратах,
Даў нырца і дно дастаў рукамі!

ЧАС

Забыліся на час... Што ён ідзе...
Ды не! Не йдзе – ляціць як ашалелы.
Расслабіцца прыйшлі і пасядзец –
Ад спраў і грошай сэрцы ачарсцвелі...

Дзяцінства прыгадалі, маладосць –
Разварушылі светлае былое...
Ды час для нас – такі залётны госьць,
Які живе... за сіняю горою!..

Ён гэтак любіць міма пралятаць!
І толькі зрэдку завітае ў госьці...
Яму стагоддзяў, можа, дзвесце пяць...
І мы яму якія Ягамосці!

Мы для яго – халодная раса,
Што выпала на ранішнія травы...
А травы скосіць Боская каса,
Каб месца тут пакінуць для атавы!

ВЕТРАЗЬ

Уладзіміру Някляеву

Нашчадак! Ты нейкі стары...
Сівы ўвесць... у пыле ды тлуме...
Нашто вынаходзіць вятры?
Вось ветразь крылаты б прыдумаць!

Імчацца б па ўлонні вятроў,
Лунаць над прагоркай зямлёю,
Над пушчамі хіжых звяроў
І там, дзе каўчэг прахне Ноеў...

Над гулам і енкам зямным,
Над нашай магілаю брацкай...
Нашчадак! Далёка ўжо мы...
Ды з ветразем... можна дабрацца!

ЁН

Як сумаваць, калі ёсць Ён –
Стваральнік твой і твой Ахоўнік!
Твая Душа – Яго здавён
Сасуд нябесны, малітоўнік...

Ён столькі Духу ў яе ўклаў –
Ёй Вечнасць цэлую свяціцца!..
Калі не робіш чорных спраў –
Увек Сасуду не разбіцца.

Як сумаваць! Як гараваць,
Калі заўжды з Ім ты ў Бяседзе!
Дбаць і згаджацца, і трываць...
Што ёсць найлепшае ў Сусвеце?

СУМНЫ ЭКСПРОМТ

Быў час, калі мы мелі час
І шмат было ў нас часу...
Кахалі мы, кахалі нас
Аддана і адразу!

Цяпер... Куды ўсё адплыло,
Зляцела і растала?..
Было – як быццам не было
І ўжо... амаль не стала.

Над плёсамі, па берагах
Ні туманоў, ні чаек...
Над лёсамі – туга-смуга
І горкі дым адчаю.

Зноў ранак... Сонца грэе нас...
Пяклуюся, не спаўшы,
Што ўжо не нашым будзе час...
І дзіўна, што не нашым.

ДОБРА БЫЛО ПРЫ МАМЕ

Жыццё сёння – буры, цунамі;
Гады – у рады, на парадзе...
Як добра было пры маме,
Пры ўсмешцы яе і спагадзе!

ПРЫПЕЎ:

Спорны дожджык імжыць,
А жыццё ўсё бяжыць...
Згода і лад паміж намі –
Як і было пры маме.

Вучыла нас мамачка верыць,
Любіць і кахаць толькі шчыра

І не зачыняць сэрца дзверы,
Душой рыхтавацца ў вырай.

ПРЫПЕЎ.

Будзь, мама, шчаслівай і светлай,
Спакойнай за нашыя лёсы!
З анёламі, з Госпадам ветлай
Будзь, мама, у вечных нябёсах!

ПРЫПЕЎ:

Спорны дожджык імжыць,
І жыццё ў нас бяжыць...
Згода і лад паміж намі –
Як і было пры маме!

Добра было пры маме!

АПОШНІ ДЗЕНЬ

*Вольны пераклад польскай песні
«Ostatnia niedziela»*

Хопіць – не жарты –
раскідваць карты!
Нам зразумела й так...
Прыйшоў нехта іншы,
мяне болей варты, –
І гэта бяспрэчны ўжо факт!
Вось толькі просьбу маю адну я
(Упершыню прашу!):
Дай дзень апошні з табой паваркую,
Дай уладжыць душу!..

Гэта дзень наш апошні...
Развітаемся хутка,
Непрыкметна, ціхутка
На вечны час.

Гэта боль наш апошні...
Ты сцярпі і маўкліва
Паглядзі ў вочы міла
Апошні раз.

Будзеш ты яшчэ ў жыцці шчаслівай.
Не вядома, стане што са мной...
Гэта дзень наш апошні –
Ні надзеі, ні веры!
А былое – хімера.
І толькі боль...

Вось ты пытаеш мяне, дзе пайду я
І дзе прытулак мой...
Заўтра мяне ад самоты ўратуе
Тое, што ты за спіной...
І сапраўды, для мяне гэтак важна,
Каб ты шчаслівай была –
У невядомасць пайду я адважна,
Сэрца гарыць хай да тла!

Гэта дзень наш апошні...
Развітаемся хутка,
Непрыкметна, ціхутка
На вечны час.
Гэта боль наш апошні...
Ты сцярпі і маўкліва
Паглядзі ў вочы міла
Апошні раз.

Будзеш ты яшчэ ў жыцці шчаслівай.
Не вядома, стане што са мной...
Гэта дзень наш апошні –
Ні надзеі, ні веры!
А былое – хімера.
І толькі боль...

Маладосць растала дымкай,
Старасць дожджыкам імжыць...
Я з жыццём іду ў абдымку –
Я живу, я прагну жыць!

Мне нагбом бы піць залеву
І вясёлку зняць з плячэй...
Мне б дзяўчыну-каралеву
І гадочкаў сто яшчэ!..

РОДНАЯ ВЁСКА

Вольны пераклад песні "Polskie kwiaty"

Часта – не першы раз –
Кліча дзяцінства нас
У час ранейшы...
Там дрэмле продкаў дух,

Воблачкаў белы пух
Самы бялейшы!

О, край палескі –
Палі, узлескі,
Дзе ў травах і кветках
 празрыстыя далі...

Там нашы вёсны
І наша вёска,
Дзяцінства вёска...
Тут нас мамы ў калысках люлялі.

І калі раптам сам
Лёс загадае нам
Сюды вярнуцца –
З цёплых аблокаў-хмар

Кроплі дзяцінных мар
Долу пральюцца...

На край палескі –
Палі, узлескі,
Дзе ў травах і кветках
 празрыстыя далі...

Тут нашы вёсны
І наша вёска,
Дзяцінства вёска...
Мы адсюль у нябёсы ўзяталі.

Ды адлятаем зноў
З вёскі дзяцінных сноў
Птушкамі ў вырай...
Воблачкаў белы пух
Вярнуцца ў родны кут
Жадае шчыра:

У край палескі,
Дзе долы-ўзлескі,
Дзе ў травах і кветках празрыстыя далі,
Дзе нашы вёсны
І наша вёска –
Дзяцінства вёска...
Яе Осаўцы продкі назвалі.

ИНФАНТЫЛЬНАСЦЬ

Я да ўнукаў то строга, то з ласкаю...
А яны... у вушах са смартфонамі!
Інфантильнасць – хвароба грамадская
Са сваімі зямнымі законамі.

Мяне ўнук пазбягае, як Каін той,
Ну а ўнучка – усё летуценніца...

І ў Еўропе таму не чакаюць нас,
І пакуль анічога не зменіцца.

ВАТА

Што ты зрабіў з нас, о Божа,
Ватныя ўсе як адзін!
Вата гарэць... не можа –
Тлее яна і смярдзіць...

Жыць неяк ніякавата!
Справы ўсе – хрэнь і данбас!
Тлее ўжо фабрыка ваты –
Попелам вее на нас!

СПЫНІСЯ!

Супакойся, спыніся, Саша,
На паклон да народу йдзі!
Кажуць, кінула цябе Раша?
І народ цябе кіне, глядзі!

Плюнуць людзі і скажуць: “Годзе!..
Мы табе не жалезныя... Прэч!
Ты ж малі: “Вінават я, народзе,
Забяры ўладу-груз з маіх плеч!..”

І аддай... Ты аддай гэты камень!
Хай што хоча з ім робіць народ...

І не ўздумаў махаць кулакамі,
Лепш усё зрабі наадварот!

Ну выбіралі, ну давяралі...
Праз чвэрць стагоддзя “хопіць” казалі.

Столькі пакут нам цяпець давялося!
Мы ўсё даруем, сыходзь і не бойся!

АПТЫМІСТЫ

Над краем сівер завывае,
Шарэе далеч без пары...
А беларусы ўсё спяваюць,
Хоць так няўтульна на двары!

Шыбуе з неба след агністы,
Плыве ўжо ветах дагары...
А беларусы – аптымісты!
Хоць канец света на двары!

Вунь бульбы, можа, на дзён дваццаць!..
А малака – як набяжыць!..
А беларусы – не баяцца!
Жыць гола лепей, чым не жыць...

Даўно заводаў не будуюць,
Пад пілы йдуць сады, бары...
А беларусаў не турбае...
Хай усё гарам хоць гарыць!

МАЎЧЫЦЕ...

Маўчыце, што час бяжыць,
Што спынецца хутка – ні слова!

Юнацтва працягвае жыць
І ў старасці паспяхова...

Што скажуць “душой малады” –
Яшчэ не трыумф маладосці:

Мудрэйшым становішся ты,
Жаданым жыццю сябрам, госцем.

Таму і што час бяжыць,
Маўчаць трэба, ані слова!
З юнацтвам і ў старасці жыць
Цікава і адмыслова.

Я ПАМЁР...

Я памёр... Я ў труне... І няма тут мяне!
Толькі цела...
Бо душа па дарозе ў нязведаны
райскі той сад...
Я памёр, я ў труне...
Але птушкай душа паляцела
Па маршруту, якога ніколі не будзе назад.

Ты пяшчота мая, ты надзея мая...
Мая вера...
Толькі верай, даруй, і надзеяй тваёй
я не стаў.
Адчыніла душа мая ў Вечнасць
таемныя дзверы...
І такога ніяк... ты і я, і ніхто не чакаў!

...Зноў зіма, зноў вясна,
зноў самотнае цёплае лета...

І трывогі пад сэрцам удоўім
звіваюць гняздо...

Я ўсё бачу, я ведаю,
родная, любая, гэта;
Сярод райскага саду
будую для нас вечны дом!

ЦЯРПЛІВАСЦЬ

Якая ж у нябёсаў міласць!
А людзі “гнуць” правы свае...
Бог даў нам Волю і Цярплівасць.
Дык што як Волі нестae?..

Бывае, што крывёй і потам
Хлеб здабывае чалавек...
А Воля... Яна прыйдзе потым.
Яе нам хопіць на свой век!

Але пры ўмове, што цярпліва
Хрыста крыж будзем несці мы...
Цярплівасць – Боскае ёсць дзіва!
Да Волі шлях... зусім прамы.

НАШ СЦЯГ

Старажытны
і нязводны –
Сімвал веры
і жыцця –
Самы гожа,
Самы годны
Самы светлы
ў свеце сцяг.

Ні пры чым,
якая ўлада,
Хто пад ім –
Ваяр, святар...
Уздымаўся,
вобзем падаў –
Стаў надзеяю
Хрыста.

Ён заўсёды
Будзе ўзняты
Паміж крыламі
буслоў

Горды,

Гожы
І крылаты,
Каб натхняць нас
Зноў і зноў.

ТАЛАКА

Нас выратуе толькі талака –
Яднанне на сумленні і любові...
Такая плынь, бурлівая рака –
Збавенне ад ляноты й пустаслоўя!
Нас выратуе шчыравання дух
Ды песні мацярок і прабабулей...
А калі зробіць кожны з нас за двух –
Тады й не трэба ўжо нічога болей...
Нас выратуе талака... Народ
Толькі тады народ, калі ўсе разам
Агульны ачышчаюць агарод
Ад пустазелля, шкоднікаў, заразы...

ШТО СКАЗАЦЬ МНЕ ГРАМАДЗЕ...

Перад тым, як стаць бядзе,
Што сказаць мне грамадзе?..
Каб не пыкаць, не мычаць –
Лепш з галоўнага пачаць...
Што галоўнае для нас?
У які жывем мы час,

Як жывем, за кошт чаго?..
Негалоўнага ўсяго
Столькі – трэсне галава...
Колькі будзе двойчы два?
Як тут, браце, не хітры –
Зразумела, што не тры...

Супраць праўды не папрэш жа...
Ды сабакі знаюць брэшуць...

Ваўкалакі, як сабакі,
Падаюць таксама знакі,
Што ўсё спрэчна і не так
Між людзей і між... сабак...

Паступова, адмыслова
Дзейнічае прынцып лома:
Не згаджаешся з уладай –
Атрымай у карк прыладай!
І жыві ці не жыві –
А не псуй чорнай крыві.
Не раз'юшвай чорных зграй,
А не то... лепш памірай!
Ваўкалакаў чорны свет
Кожны хлус ды прайдзісвет,
Як кулік сваё балота,
Хваліць... Памаўчы, галота!

Я, галота, памаўчу,
Ды нядоўга... Закрычу
З распачы і болю:
“Не магу!.. Даволі!..
Хлеба мне і волі!”
Мо к бядзе й не прывядзе,
Але каб не быць бядзе,
Я кажу галоце,

Што гніе ў балоце:
Права ёсць не толькі жыць
Абы-як, як набяжыць...
Трэба ўзяць да галавы:
Права ёсць “качаць правы”!

ПРА НЕДАТЫКАЛЬНАСЦЬ

“Начальнічак” мой дарагі!
Няма аховы... у слугі!
Як праўды той няма ў нагах...
Не забывай, што ты – слуга!

Народ – то я, твой гаспадар –
Ахоўнік твой, твой валадар!
Ты служыш мне... Ці не? А не –
Цябе, брат, кара не міне!

Мяне не ўберажэш ад бед –
Не ўберажэ ніхто цябе!
Сабе ратунку не шукай,
Мне служыш – мне і давярай!

НЕ БОЙЦЕСЯ!

Не бойцеся, людзі, вайны!
Баяцца павінны яны:
Хто гне вас да самай зямлі,
Каб вы ўстаць у рост не змаглі!

Не будзе ніколі вайны,
Калі вам скарацца паны,
Папросяць усё дараваць!..
Каму ж тады з кім ваяваць?

ХРАМ

З табою каля Храма Б о г а з н а ў с т в а
Прысталі і не ў сілах увайсці
Ў святы палон,
у Госпадава царства,
Якога шчэ не зведалі ў жыцці...

Астатнія за намі рушаць следам,
Калі святло яго нас праглыне...
Гасподзь дае нам
свет нябесных ведаў!
Ад нас залежыць, прымем іх ці не.

ГАРЭЛКА

Гарэлку піць так не цікава!
Дэбільна, сумна, грэшна так!..
Гарэлку піць – дурная справа!
П'еш і не вып'еш ну ніяк...

Ніяк табе не ўгаманіцца,
Бо ты заведзен, як юла...
Галоўнае: ты змог напіцца,
А там была ці не была!..

Вунь на нулю жыцця ўжо стрэлка!
А ты і рады, што не сноб...
Жыццё ў цябе ўзяла гарэлка,
Падкінуўшы клубок хвароб.

РОДНЫЯ СЛОВЫ

Словы годныя ёсць
(Дыяменты – не словы...)

Ў мове нашых бацькоў,
Звоне нашчай зямлі:

Дар...

Спадар...

Гаспадар...

Як гучыць адмыслова!
Бы акафіст* пяе
Збожжа ў цёплай раллі.

Дар...

Спадар...

Гаспадар...

Вось Сучасніка рысы!
Вось партрэт Беларуса,
Яго Боскі твар!
Яснавокі ратай,
Земляроб белабрысы –
Для Зямлі падарунак,
Святы з Неба дар!

*) Акафіст – царкоўны гімн

Змест

Нашамоўнае і... нашіпіснае 3

Наша мова	4
Нашамоўнае	5
Беларуская мова	6
Словы	7
Да Хрыста	8
Той свет	9
Не прасі	10
Сваімі вачамі	11
Пра вершы	12
Больш Беларусі	14
Жыве Вялікая Літва	15
Жыццё	16
***Было...	17
***О як жа трэба!..	17
***З нас кожны заўзятар...	17
Грахі	18
Дабро	19
Дар і даніна	20
Вір	21
Дзесяць заветаў	22
Душа	23
Вера	23
Вечнасці дзеці	24
Жарсці	25
Сучаснасць	26
Не маё	27
Звыкласць	28
Зерне ісціны	29

Злыбда	30
Іпастасі мае...	31
Казалі мне...	32
Людзі-цені	33
Спружына	34
Абураны беларус	35
Мудрасць	36
Памяць	37
Ты	38
Пра важнае	39
Правіны	40
Сваё	41
Турботы	42
Тут	43
Ты быў...	44
Няўжо?..	45
Палавінка	46
Прага кахання	47
Каханне	49
Ты	50
Час	51
Ветразь	52
Ён	53
Сумны экспромт	54
Добра было пры маме	55
Апошні дзень	56
***Маладосць растала дымкай...	58
Родная вёска	59
Інфантальнасць	61
Вата	62
Спыніся!	63
Аптымісты	64
Маўчыце...	65
Я памёр...	66
Цярплівасць	67
Наш сцяг	68
Што сказаць мне грамадзе?..	69
Пра недатыкальнасць	71
Не бойцеся!	72
Храм	73

Талака 74
Гарэлка 75
Родныя словы 76

Дадатак 77